
Vláda chystá revoluci pro vysoké školy i vědu

Vláda chystá revoluci pro vysoké školy i vědu

Na rozdíl od změn daní a sociálních dávek se o ní skoro nemluví. Nebudí politické vášně. Na příští prosperitu však bude mít výrazně větší vliv. Kabinet Mirka Topolánka chystá největší proměnu vědy a univerzit za posledních čtrnáct let.

Peníze budou univerzity i vědci dostávat výhradně podle výsledků. Vysoké školy se propojí s vědeckými ústavami a budou silně motivovány spolupracovat se soukromými firmami. »Důraz se bude klást především na výjimečnost. Podle toho by se v budoucnu mohly rozdělovat cíleně od státu peníze,« vysvětluje ředitel Analyticko-koncepčního odboru ministerstva školství Petr Matějů.

Všechny peníze by se rozdělovaly podle jednoho měřítka. Vysoké školy a vědu by už brzy mohl řídit nový Úřad pro výzkum a vývoj, ze kterého by vzniklo samostatné ministerstvo pro výzkum a vysoké školy. Pod ministerstvo školství by patřilo už jen základní a střední školství.

Reformní tým představí do konce roku Bílou knihu změn. Návrhy týmu expertů podporuje premiér Mirek Topolánek. Většina z nich by však měla začít platit až po příštích volbách v roce 2010.

Reforma má pomoci vytáhnout české vědce a univerzity blíže světové úrovni. Dnes výrazně zaostávají, a to zdaleka nejen proto, že se do znalostí investuje méně než ve vyspělejších a bohatších zemích. I s těmi málo penězi se totiž plýtvá. Pokračování, Agenda, str. 2

Vláda chystá revoluci pro vysoké školy

VLÁDA PŘIPRAVUJE DOSUD NEJVĚTŠÍ PROMĚNU VYSOKÝCH ŠKOL A VÝZKUMU

Dokončení ze str. 1

Za každý dolar investovaný do znalostí získává Česko až dvacetkrát méně výsledků než třeba Dánsko či Finsko. Ve vědeckých penězích totiž panuje chaos, jenž dovoluje dlouhé roky přežívat na státní podpoře i vědcům a univerzitním profesorům, kteří nemají vůbec žádné výsledky.

Investice do vědy - letos necelých 23 miliard korun - se rozdělují přes 22 kapitol státního rozpočtu. To je evropský unikát. Podobný jako když Česko čerpá peníze z fondů Evropské unie přes 24 programů. Výzkum tak platí i třeba ministerstva práce, průmyslu či zemědělství. Každé podle jiných pravidel. »Mastodonti, tedy neúspěšní vědci, se tak často přesunují od ministra k ministrovi, až uspějí,« říká profesor Jan Zrzavý, člen rady vlády pro vědu a výzkum.

V prvním kroku reformy se vědecké peníze mají zúžit do sedmi kapitol, v druhém pak pod jediné ministerstvo pro vědu. To by při současné výšce rozpočtu rozhodovalo o více než 30 miliardách korun. Rozhodovalo by o více penězích než třeba ministerstva dopravy, průmyslu nebo spravedlnosti. Ministerstvo pro vysoké školy a vědu není žádnou českou novinkou. Tyto úřady mají země, které jsou ve znalostní ekonomice světovou špičkou - Finsko i Dánsko. A zakládají je ty, které si připouštějí, že na první ligu ztrácejí, a velmi by do ní chtěly patřit. Francouzský prezident Nicolas Sarkozy má ve vládě jen 15 ministrů (o jednoho méně než sedí v českém kabinetu), jmenoval však ministryni, která má starosti výhradně univerzity a vědu. Malý kabinet s ministrem pro vědu a univerzity má i nový britský premiér Gordon Brown.

Univerzity a byznys už by neměly být oddělenými světy. I to je jeden z receptů na vědecký úspěch Finska nebo Spojených států. »Rektoři i vědci by se měli chovat více jako manažeři. Spolupracovat se soukromým sektorem, svoje poznatky z výzkumu více prodávat. Aby výstupy z výzkumů nezůstávaly pouze na papíře, ale dostaly se například do medicíny či průmyslu,« říká Matějů. České firmy dávají na výzkum 1,2 procenta HDP. Ani ne polovinu toho, co byznysmeni ve Skandinávii nebo Švýcarsku, kde se rodí nejvíce nápadů v Evropě. Švédské společnosti investují 2,92 procenta HDP, finské 2,19 procenta. »Souhlasím s tím, že české vysoké školy stojí spíše v pozadí a svoje nápady vůbec neprodávají. Přitom je to pro školu jedinečná příležitost k získání peněz,« myslí si rektor Vysoké školy ekonomické v Praze Richard Hindls.

Byznysmeni také dostanou šanci více mluvit do poměrů na školách. Měli by zasednout ve správních radách, jež budou mít na univerzitách silné slovo. »Právě oni jsou zákazníci škol. Oni potřebují, aby jim vychovávaly absolventy podle jejich představ a dělaly vědu, kterou dokážou využít,« říká sociolog Ivo Možný z Masarykovy univerzity v Brně.